

[illegible]

բազմը տաճկական երկիր կազմելով, շատ վե-
ճան ապարհային հաղորդակցութիւններ ունէր. ու-
սաց հովանաւորութեան տակ ընկնելուց յետ-
փոքր առ փոքր սկսած են կարգաւորվել, սակայ-
ն ինչու ևս շատ անախտանձկից դուրսեան մէջ են
սկսելով ջանքերին նայելով կարճ ժամանակով
Բաթումը մինչև Արդուին կանոնաւոր պրոտո-
շտուէ պիտի չլինի, իսկ առայժմ միայն մի ձե-
նից ճանապարհ է, որ Բաթումից Արդուին դա-
նապարտը է կացուցանում:—Ճորտը նաւագնե-
ղետ լինելով և Արդուինից իջնելով Բաթում, ջ-
հոսանքով Արդուինից Բաթում է բերում թէ
լանք և թէ ճանապարհորդներ միայն նաւերը
քանի որ Արդուինից Բաթում նաւը բերում է
—6 ժամում, իսկ վերև յիշածն ձիւռ ճանապարհ-
ամառը երկու օրով: սակայն Ճորտի վրա նաւ-
գնացութիւնը շատ անգամ դժուար անհմտ
գործավարներին չնորձով դառն փորձանքն
բիւննեմակայ է լինում: Փետրվարի 28-ին Ա-
րդուինից ճանապարհված մի նաւ, իր մօտ 10
պուլ բեռով և 42 ճանապարհորդներով Արդու-
ինից մի քանի վերատ միայն վայր իջնելով, քա-
ղիպելով, կաղվելով խորատուղում է, ջրի մ-
ածկելով այնքան մալրիկ, որոնցից բազմի բերան
կարողացան աղատել շատերը, իսկ 12 հոգի
հնացին, և շատերի գլխները դուռ մինչև արժ-
անայտ կորստեան մէջ են: Ամսիս 10-ին ես ն-
աւ լով Ճորտի վրա իջնելով, գետնաւում տես-
իսդրված մի հայր դեակ ջրի ալիքից դուրս գցա-
իսդրվողներին 7 հոգի հայեր են եղած, 5 հո-
գից—տաճիկներ: Պէտք է նկատած, որ Ճորտ
վրա պատկոյ նաւերը ամենաշատը 120—1
պուլ բեռ կարող են վերցնել, մինչդեռ միայն
նաւը, առանձին հսկողութեան բացակայութեան
չնորձով 100 պուլից աւել բեռ, ունենալով
վերցնել է և 40-ից աւել ճանապարհորդ իրա-
պարկերով, և այն տեղը, ուր նաւը հեշտութեան
պիտի անցնէր ջրի վրա, ի՞նչ սովորական ծանր-
ութիւն ունենար, շատ ծանր բեռնված լինելը
նստում է աւաղի վրա: նաւաւարները դուրս գ-
լով նաւից, հրում են նրան աւել խոր ջրի վր-
որտեղ ջուրը պտտոյ է կազմում, նաւը ջանիա-
յալ պտտոյի մէջ ընկնելով չբնում և և գլու-
յանկարծ դիպցնում քարին, որից և կորուր-
ճանապարհորդները սարսափած մէկ մէկու մ-
են թափվում, նաւը միջից ձեղքվում է, և դա-
վում: ճանապարհորդները թափվում են ջուր-
բեռը նրանց վրա, սակայն չնորձով մօտադպրո-
դանկող մի բեռնակիր նաւ, շատերը աղատվո-
ն. մի բուրջկացի, որոնք յայտնի են այս կողմ-
բում իրանց ճարպիկ նաւաւարութեամբ և բուր-
լու հմտութեամբ, կայողանում է աղատել մի հին
մարդ: Շատ աղքատի էր տեսնել, թէ լինչպե-
րիկները կորուրդը ալիտղորմ այս և այն կողմն
նայում, անմայն օդերթիւն ինդուրում. երկու հ-
կերիտասարդ եղբայրներ ջրի մէջ, երբ տեսնում
իրանց վերջին ժամը մօտեցած, աշխատում
գետի խորքում հասնել միմեանց, փախախտ-
մէկ մէկու և միմեանց յոյս տալով կոչում. «Է-
կողայր, խեղդվել խեղդելում ենք, արի միմեա-
նցի բռնեք, միայն մեռնեք» և այդպէս էլ
նում է. ահա այդ երկու եղբայրներից մէկն է
որի դիակն ես տեսայ անդուռի և անհիւրդնի
Ճորտի տեղը նստած, իսկ միւս եղբոր դիակն
քանի որ առաջ էին գտած նրանից աւելի մե-
տեղում:

ընդհանուր առմամբ 60-ի չափ հայ բնասանիքները, որոնք կազմված են զվարճարարական երկրագործությունում պարասպորտ թվագրից հայերից և մի քանի բուն զրիմից վաճառականները: Հայերը ունեն զարգացած մի եկեղեցի և մի քանիսն: Վասնի մի ժամանակ առաջ, այն է 1888 թվին, հայերը բաց են արել միջառանա տղայից ուսումնարան և դպրոցական գործը առաջ տանելու համար ընտրվեցան երեք հոգաբարձուհի, որոնք միասին քանիսն հետ կառավարում են դպրոցը: Բայց դպրոցը չունի եկամուտի հաստատ և մշտական աղբյուր, ամբողջ ծախսը ժողովրդի վրա է, ուստի ուրիշ տեղերի հայոց հասարակությունները մեծ բարեխաղախ արած կը լինեն Վերջի հայոց դպրոցին, եթե չը զարմային իրանց կարողությունն չափ թե նվիրվապես օգնել դպրոցին և թե գրեթե ուղարկել դպրոցի գրադարանի համար: Վերջի հայոց ուսումնարանին թե կտան, թե նուրի անկ ցանկացած ուսուցիչ, և թե գրեթե նուրի ուղղորդել թող բարեհաճն զինել Վերջի Օրգանախոս քանիսն Չուրախանցին:»

Մարտի 13-ին ԹԻՖԼԻՍԻ Ժողովարանում կայացրա
կոնցերտ յոգուտ Նյումամբուլարովի դպրոցի: Կոն-
ցերտում մասնակցեց ջութակ-առող (Մուրդիչեկ),
որը իր ածելով կրկին հիացրեց ամենքին: Օրիգոլ
և, Չլիթանան առեց պլանսի վրա, վիզմուշեկ
դաճակդովենամբ, Բուբինյուենին ածեսոր և պետ
է խոտովանիլ ու օրիորդ մի քանի ապակայ մի-
ջուտակ, որ մենք առիթ լուսեցանք նրան լսել,
ընտան և մեծ առաջարկություն պրաւ. նրա ա-
ծելը դրամա մշակված, դուբիկան և արտապա-
յութէ: Համարակաթիւնը հաւանեց վրայ կրեցիկ
խմբի կրեցիկ. խումբը դիկավարող պ. Բառիկ ինչ-
պէս երևում է բաւական աշխատութիւն գործ դը-
րեց կարդի բերելու և ուրշ կանծանկրն էնիթա-
կելու վրայ Ժողովրդական խօրական կրեցիկա-
թիւնը: Տիկին Պոգորեշ, որի բաւական ընդարձակ
ձայնը այնքան մշակված չէ, որ նա կարողանայ
կրեցիկ օպերայում, իր դուբիկան timbre-ով լաւ
ապրաւորութիւն է անուտ կոնցերտում, երբ արիկի-
նը կրեցու է ջոկ ջոկ բանաններ: Վիզմուշեկ
մրա ածում էր պ. Մարաշեի:

Ինչպես հաղորդում է «НОВ. 0603»-ը լրագրիչը, մարտի 11-ին, կիրակի օր, առաւօտեան 2 ժամին, մե մեծ դժբաղդակման է պատահել Անդրկովկասեան երկամտադու Բնօգորի կայարանի մօտ. սպարաբատար եղլու գնացքներ իրար ընդհարկեցան և գնացքներէլ պինի նաւթային ցլտաքնաները ոխիցեցին այրիլի: Գնացքի մէջ եղած 8 հոդի ծառայողներէլ ցլխաւոր կօտրուկտօր Տիտիքիւի նախ վերկէց վտանդից, բայց չիտոյ էրը սկսեց պարտնել վտանդից իր ընկերակցի, ինքն ին այրիլեց մարիւն: Նապեա լխիկի հնա միասին: Մնացած 6 հոդի աւելի կամ պակաս ծանր վէրքեր են ստացել:

Թիֆլիսի Ֆրանսիական հյւպատոս պ. դը-Լա-Ծոմ, արձակուրդ վերցնելով ուղևորվեց Ֆրանսիա, իսկ նրա լուսակալությունը Ֆրանսիական հյւպատոսությունն զործերը կը վարի նրա օգնական պ. Ժորժ Բուլիէն:

Այս օրերս վախճանվել է Թիֆլիսում պէքսան-
դրօւորէր Յաւայեան աղլանունով պարոնը, որը
անկեալ տարի ընդունել է ռուսադաւանութիւնը:

Ֆրանսիական օպերետային խմբի քաղաքագր պ. Դարլե հետագրում է Քաթմոնից առաջ տեղա-
կան լրագրիչներին, որ Կ. Պոլսից հեղաշրջվումը,
որը ընդուն է մեղ մոտ ֆրանսիական օպերետա-
յին խումբը, առաջել է մի քանի օրով Ան. ծովի
վրա՝ արիստ աստիկ մասնաժողով պատճառով
Աթլիստի ինչպես հրեան է, այս չը կայ, որ
օպերետային խմբի ներկայացուցիչները սկսվեն
Թիֆլիսում մարտի 16-ին:

«ԿԱՅԿԱՅՔ ԸՐԱՐԻ ԽՐԵԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԿՐ. ՕՐ
ԱՄՆՆՆԸ ԼԱՍՏՐԵԼ Է ՄՈՒԼ ՈՒՍԱՅ ԵԿԵԼԵՑՈՒ ԸՐ
ԱՆԽԱՍՏԱԿԵ՛ ԵՐԱԺԻՅԱ ԿՐԵԱՆՈՒԽ ԴԵՂԱՍԿԻՆ
ՀՈՒՆՆԱՆԵՐԱՒ:

Կիրակի, 18-ին մարտի, կայանաւոր է թիՖլիսի քաղաքային Գումայի դահլիճում Քաղաքային կրի զխտական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը։ Ընկերութեան վարչութեան և վերադիտող մասնաժողովի նախագահի պաշտօնից հրաժարական տուած էլչեան Վէնյովիկեանի մէջ ծոցաւոց բանախօսի պատճառաւ ժողովի խոտանալ և շատ

բարձրամարդ, հետաքրքիր և նոյն իսկ ազնվալի
լինելու:

Պարսկաստանից մեր տոսպած մասնաւոր նա-
մանիւնքից տեղեկանում ենք, որ Պարսկաստանի
Սլաւաստ իսլամական գաւառում հիմնուել է մի
հայոց Բարեկամական ընկերութիւն, որի նախ-
առնի է ի՛նչ գաւառի զարդական գործն առաջ
տանելու և ի՛նչ նիւթապէս օժանդակելու զարդ-
անքի չքաւոր աշակերտներին: Մի չալլ անգամ
նախապատկեր աւելի մանրամասնաբար խօսել յի-
շուկ հայադասի գաւառի կարիքների մասին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԻՍՄԱՐԿԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Ինչպէս յայտնի է, Իշխան Բիւռնաթի հրաժարա-
կան տուեց իր բոլոր պաշտօններից և նրա տեղը
նշանակվեց դնիսթրայ դքս-կայսրին: Բացի կայսրի-
վից հետեւի աւանդ համալրում էին Բիւռնաթի
թաղայնացիների՝ Բեռտրիկի, կոմս Միշնաթե և
հայտնի շացֆելդը:

Բիսմարկի իրերդէնները արդէն տանվում են և կանցլերական պալատը մաքրվում է «երկաթէ կանցլէր»՝ յաջորդի ընդունելով իսկան համայն Այն հանգամանքը, որ Բիսմարկ հրաժարական տուեց ուղիղ ընտելւորական միջնադարյան կոնֆլիկտային տամանակ՝ համարում են նրա կողմը տասանի վերջումն և զրգումն ապացոյց: Դեպքը շատ հանդարտ կերպով է վերաբերվում զգալի կատարված իրողութիւնը և չարունակում է խորհրդակցել քաղաքական կուսակցութիւնների պարագլուխների հետ՝ Վլիշներ յայտնեց, որ կատարելա հաւատ ունի զգալի ապքը և աւելորդ է համարում սոցիալիստներին դէմ եղած բացատարան օրէնքը: Պաշտասկան ճաշերին հրաւիրվում են ամեն կուսակցութիւնները՝ ներկայացուցիչները, նմանակն և պաշտ-մաստայնորդ:

Թէ՛ գերմանական և թէ՛ ամերիկյան եւրոպական մամուլը խօսում է Բիւրմայի Հրաժարականի մասին և քննադատում է նրա անձնաւորութիւնն ու նրա կատարած գործերը:

«Frankfurt. Zeit.» լրագիրը ուղարկանում է Բիւնսդրիկ Տոմարականի առիթով: «Börsen-Currier» ասում է. «Մենք յարգում ենք երկաթի էկանցելը, բայց չենք սիրում նրան»: Վիլհելմի «Neue Freie Presse» կարծում է, որ առաջացի ամսուրը է. «Երկաթահոսեռ դաշնակցութիւնը դեռ զգուշութիւն ունի, ասում է լրագիրը, սակայն դրան երկար ժամանակ էլ չարտնայի: Նա գոյութիւն ունենայ, երբ նրա ստեղծողը ինչ է պահէ քաղաքական ասպարէզից»: «Fremdenblatt» յայտ դնի, որ Բիւնսդրիկ, ինչպէս երկաթ, քաղաքացիութիւն, որպէս, ասպարէզումն է ի դրանայ արտա-

Հարցնելով աշակերտ երեսնասուցոց կապերին Անդրեյանին «Times» լրագրողը գովաբանում է Բիւթանականն և յիշում է նրա մատուցած ծառայութիւնները թէ իր հայրենիքին և թէ հեթոտական խտրադարձիւնը պահպանելու գործին: «Daily News» ուրախ է Բիւտանիի հրաժարականի պատճառով և ասում է, որ Բիւտանիւն պաշտօղը և հեռանդը մարկիզ Սուրբի պետահետ կը զգայ, թէ իր դիպը անհաստատ է: Վիկենայի մամուլը, ինդոնանական, մութ գոյնեով և նկարագրում բնութայի տալաքան: Գրանտիական լրագիրները կապում են Բիւտանիի հրաժարականի հետ և հարցնում հրաժարականը և մարգարէանում են, որ ինտուիթ կրօնայի էլ կրնին: Խաղական «Riforma» լրագիրը կոչու ունի, որ Բիւտանի գարձեալ կը կանչի իր պաշտօնին «Dritto» գտնում է, որ Վիկենա լրագրը վճել է հետեւի իր հօր ճրկղրին:

Ռուս մայրաքաղաքի լրագրիչներից կը լիճնընայասցին հրկույտի կաթիլները Ռիստմարկ Տաժմարտյանի առիթով: «НОВОСТИ» ասում է, որ ոչ թե Ռիստմարկի գերմանական լայն և ամբողջ Եվրոպան ազատ շունչ կը զրչին Ռիստմարկի հաժարականից լեռաց, քանի որ լեռանի քաղաքականիչը ռաբրիների ընթացքում մշտական հրկույտի և տագնապի մեջ էր պահում քաղաքակիրթի աշխարհը: Ռիստմարկը Եվրոպան կը կաղտնայ հանդիպու և հանդարտ քաղերով ընթանալ քաղաքակրթական դարձյալանի շաղկապի խոլ «Новое Время» կասկածանքով և թեկուհառաստիկեանը է նայում տպաճայի վրա: Լրագրիչը դրուելիսում է սոյն հարցը, թե՛ վիճելիքն անձնական զեկավարութեան տակ

Յերմանիան ինչպէս կը վերաբերվի ղէպի Ռուսաստանը, այն ինչ Բիտարկի յարաբերութիւնը ղէպի Ռուսաստանը որտէ կը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բերլինից հեռագրում են, որ բուրսան և հասարակաց կարծիքը բոլորովին չը յուզվեցան իշխան Բրամարկի հրաժարականի պատճառով:

— Խօսելով իշխան Բիսմարկի հրամարականի մասին, հռոգական լրագրիւնները այն միտքն են խլայտում, որ իշխան Բիսմարկ և Վիլհելմ կայսրը չեն կարող միասին գործել, որովհետեւ երկուսն էլ ինքնակամ մարդիկ են և մէկը միւսին կնախդանելու կամ զիջողութիւն անելու ցանկութիւն չունեն:

—Ֆրանսիական կառավարութիւնը որոշել է մեծացնել ֆրանսիական նաւատորմի թիւը՝ գլխաւորապէս պատերազմական նաւերի թիւը:

—Այլ քանի՜ ժամանակ առաջ մի քանի լրագիր-ներ լուրեր տարածեցին, որ իբրև թէ գերմանա-կան սօցիալիստները կուսակցութիւնը յայտնել է, որ ինքը կը միանայ բալթովին Վլաճիմ կայսրի հետ, եթէ վերջինս իրադրո՞ծի իր նախագիծը բաւարարներ մասին: Այժմ սօցիալ-դեմոկրատները որոշանալով յայտնում են, որ իրանք երբեք միայն չունեն նշաժամրկելու իրանց հինկական նախա-գծերից և ոչինչ գիշորութիւններ չեն անելու:

—Այ, Պոլինի լրագիրներում կարդում ենք, «Պարսից դեսպանատունը խնդրած էր Բ. Դունյն ուրպէս լի Պարսկաստանէն եկող ուղեւորաց համար դրամած բարանիման վեցուի, ըստ որում քաղաքի հետքերը բոլորովին անհետացած են»:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մի փաստաբան կանչվեց դատարան իբրև վկայ:

Դատաւարը գլխաց նրան հետևեալ խօսքերով:
Խնդրում եմ ձեզ, պարոն փատաբան, առժա-
մանակ մոռացէք որ փատաբան էք, և դատարա-
նում խօսեցէք միայն ան, ինչ ճշմարտութիւն է:

Վերջին ժամանակներ լճագնում սկսել են
շատանալ կին-բեղորոտիները: Բայց զբաղեցյե
առ մեկը չէր կտալուցնիլ պարամենադ ներս մտ-
նալ: Այս օրերս մի կին-բեղորոտի մտաւ ձա-
մանքները Եւզովը, մի րաբարի կողմէն, և պա-
հանմէն, որ ինչ պոլի իրան ներկայ դառնի
ստանէ: Հարցը քննուցի, և նրան կտալիսն կեր-
պոյ մարմինն:

Հնթարկվելով ազատամիտ կուսակցության պահանջներին, խաղաղան կառավարությունը համաձայնվել է և որոշել մի փառաժայռ արձան կանգնեցնել երեկել հայրենասեր Մաճմեիի յիշատակին:

«Արևիկի», մէջ կարգում ենք հետեւաբար. «Այդ-
գային կրթաշատակ Տիգրան Էֆէնտի Չուխա-
նեան վերջերս Պարսից Դատարանին Դամիւ ծո-
նակ թալկիւր մը յօրինած և Ն. Վեհափառու-
նիան մատուցանել տաւած էր զայն: Այդ, գաւո-
նիման կրնանք թէ Կարաբանին Դամի զմահ-
տելով մուսաճանն Էֆէնտիի այս ընտիր աշխ-
ատան վրէնն, Այրեզ ահա նն ևս, Բ. ժ. ու. պա-
շտանային յորդաք ապահանք նկատու է նմա»

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 13 մարտի: Նրեկ աջտեղ բաց-
ից մանկական խաղալինիի ցուցահանդես, ո-
րին մասնակցելու են Մոսկվայից, Տուլայից, Նիժ-
նորոջից, Վլադիկե, Արխանգելսկից և ուրիշ նա-
մանդներից հրապրված անալոգործները:

ՊԵՏՆԵՐՈՒԴ, 13 մարտին: Լիֆլանդիայի փոխ-
նահանգապետ Ջորիլենն նշանակված է Տոմսկի նա-
հանգապետ:

ՀԱՌՈՒՄ, 13 մարտի: Անդլեյան և խապլան հա-
նաճախություն կայացրին իրանյ մէջ՝ որ միասին
շորեն Սաւաւոր խաղաղացնելա համար: Խաղա-
ղացիական զորքը կը զնալ գէպի Կատաղա
այն ժամանակ, երբ անդլո-եղիպական զորքը կը
սյն լեռ մեր խաղաղական հիւստից:

1974-1975, 15 մարտի: Համայնքների ժողովը առաջին ընթերցմամբ համը ընդունեց այն նախագիծը, որով կապալառուները կպայմանագրվա՝ կառուցը 33 միլլիոն ֆունտ ստրլինգի, սպառնալի վիճակում գտնվող զբոսայգիում:

ՂԵԼՈՒ ԿԵՐՁ ԹԱՊԱՅՐԻՅ մեղ գրում են հետևեալ

